

İNSANIN TUHAF HALLERİ

Bazı insanlar kainattaki akıl almaz derecede haşmetli ve azametli faaliyetleri akıllarına sığdıramadığından inkâr yoluna girerler. Bazıları da faydasını bilemediği varlıkları, yahut hikmetini kavrayamadığı hadiseleri Cenab-ı Hakk'ın yaratmış olmasına bir mana veremezler ve İlahi takdire karşı itiraz yolunu tutarlar. Bazı insanlar da sanki bütün varlıklar onlara hizmet etmeye mecbur imişler gibi tuhaf bir ruh haletine bürünürler.

İnsanoğlunun bu ve benzeri bütün yanlış telakkilerini Üstat Bediüzzaman Hazretleri **“enaniyet-i neviye”** olarak değerlendirir ve haddini tecavüz eden bu kişileri şöyle ikaz eder:

“Ey ahmak nokta-i sevda! Hâlıkın ef'âli sana nâzır değildir. Ancak Ona bakar. Kâinatı senin hendesen üzerine yapmış değildir. Ve seni hilkat-i âlemde şahit tutmamıştır.”(1)

Enaniyet-i neviyenin bazen enaniyet-i milliye ile karıştırıldığı oluyor. Enaniyet-i milliye, kendi ırkını diğerlerinden üstün görmek, yani ırkçılık yapmaktır. Enaniyet-i neviye ise, insan nevinin diğer varlık türleri, özellikler de hayvan türleri üzerinde bir üstünlük taslaması ve onları aşağılamasıdır. Bunun en açık göstergesi de insanın birisine hareket edeceği zaman ona 'Hayvan!' diye hitap etmesidir.

Bu enaniyetin temelinde insanın ahsen-i takvimde yaratmış olmasının yanlış değerlendirilmesi yatıyor.

“İnsan şu kâinat ağacının en son ve en cemiyetli meyvesi.”(2)

Meyve bir yönüyle ağacın diğer bütün aksamından kıymetlidir ve onların tamamı buna hizmet ederler. Diğer yönüyle, meyve ağacın en muhtaç cüzüdür. Kökten yaprağa ve çiçeğe kadar ağacın bütün birimlerine muhtaçtır. Onların yardımıyla meydana gelir ve hayatını devam ettirir.

Bu noktada meyveye iki önemli görev düşüyor. Birisi, kendisini en kıymetli ve şerefli olarak yaratan Rabbine şükretmek. Diğer, ağacın her şeyine muhtaç olduğunu unutmuyarak diğer varlıklara karşı büyüklenme afetinden uzak durmak.

İnsan da kâinatın meyvesi ve arza halifesidir. Henüz kendisi ortalarda yokken, kâinat ağacı, her şeyiyle, onun istifadesine en uygun şekilde yaratılmış. Dünyaya geldiğinde her şeyi kendisine hizmet eder bulmuş. Bu büyük nimete karşı insanın kâinat çapında bir şükür borcu vardır ve bunu yerine getirmekle yükümlüdür.

Gel gör ki, kendini beğenen ve kulluğunu unutan gafil insanlar bu ulvi görevi yerine getirmekten kaçarlar. Aynaya bakan kişinin sadece kendini görmesi gibi, böyle insanlar da sadece kendilerine bakar, nefislerinin tatmini için çalışır ve yalnız menfaatlerinin peşinde koşarlar. Başka eşyaya yukarıdan bakar, onları tefekküre değer bulmazlar.

Yâsîn Sûresinde hayvanların zelil kılındıkları ve onlara boyun eğdirildikleri haber verilirken, bunun insanın menfaati için olduğuna özellikle dikkat çekilir.

İnsanı aziz yapan, akılla şereflendiren, kalbini imanla nurlandıran ancak Allah'tır. Hayvanlara akıl vermeyen ve onları insana hizmet ettiren de O'dur.

“Biz, o hayvanları kendilerine boyun eğdirdik. Onlardan bir kısmı binekleridir, bir kısmını da yerler.” (Yâsîn, 36/72)

Bu izzet ve zillet tecellilerinin bir örneğini kendi bedenimizde de görmüyor muyuz? Baş, gövdenin en üstünde yerini alırken, ayaklar en aşağıda görev yaparlar. Başın aziz olması gibi, ayakların zelil olmaları da İlâhî takdir ileler. Başa düşen görev, bu ihsana karşı şükürle mukabele etmek ve ayakları hakir görmemektir. Zira, ayaklar olmasa, insan da bir taş gibi yerinde sabit kalır ve hiçbir yere gidemez.

İşte başı gövdeye üstün kılan Allah, insanı da arza halife kılmış, cansız varlıklardan bitkilere ve hayvanlara kadar yer yüzündeki her şeyi onun hizmetine vermiştir. Bu büyük ihsanı gurur ve kibre dönüştürmek insan için en büyük bir nankörlük ve yine en azim bir zarardır. Zira, onu şükürden uzaklaştırır, kulluktan uzaklaştırır ve bu yanlış yoldan dönmediği taktirde onu insanlıktan düşürüp hayvanlardan da aşağı bir derekeye indirir.

“Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlarla anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var ettik. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.” (A'raf, 7/179)

Bazı kesimlerin şu yollu sözler işitiyoruz: Nur Talebeleri, derslerinde çiçekten

böcekten söz ediyorlardı.

İşte bu sözün altında da **“nevin enaniyeti”** yatmaktadır. Bu adamlar kendi kısır değerlendirmeleriyle hayvanları hakir görebilirler; ama Allah onları hakir görmemiş, bütün organlarını büyük bir ihtimam ile yaratmış, en mükemmel şekilde tanzim etmiş ve o mahluklarıyla kâinat arasındaki ince ilişkileri en ileri bir rahmetle tesis etmiştir.

Bir çiçeği de aynı ihtimamla yaratmıştır.

Her şey gibi çiçekler ve böcekler de Allah'ı hamd ile tesbih etmektedirler. İnsanın onlardan üstünlüğü, bu tesbih ve ibadet görevini çok daha ileri derecede yerine getirebilecek bir istidatta yaratılmış olmasındadır. Bu büyük sermayeyi yanlış yolda kullanan inançsız insanların, o varlıklara karşı büyüklenmeye hakları yoktur. Zira, ayetin haber verdiği gibi onlar hayvandan daha aşağı bir noktaya düşmüşlerdir.

Kaldı ki, Allah keliminde İnsan Sûresi olduğu gibi, Bakara Sûresi, Nahl Sûresi, Ankebut Suresi de yer almaktadır. Tıpkı, kâinat kitabında insanla birlikte bu hayvan türlerinin de yer almış olmaları gibi.

Dipnotlar:

(1) bk. [Menevî-i Nuriye, Katre'nin Zeyli.](#)

(2) bk. [Şuâlar, On Birinci Şua, Yedinci Mesele.](#)